

րեան շրջանի կենալը, — (կը ճանչնամ ընտանիքներ որոնք կը խոստանան փոխադարձաբար չժողով գիրար որ թաղեն առանց ականջնուն մէկը կտրիլ տալու). — շնչատուութեան դադրիւր, նոյն իսկ երբ հայելի մը դնեն մեռեալին բերնին առջև, կզակը շիտկելու դժուարութիւնը երբ վար իշած է, սեղմուկներու (sphincter) թուլացումը, բիրի կծկում շունենալը երբ աչքերուն լըյա մը մօտեցուի, աչքի եղջերենայն (corné) խաւարիլը և տափակաշաւը:

Ստոյգ ելաներն շատ չեն, դնդերային կծկուածներու կորուստ, դիակնային կարծրութիւն և ներսումն:

Ներսումն միակ և ստոյգ ելանն է մահաւան: — Որչափ ատեն որ դիակնային կարծրութիւնը կը տնէ, ներսումն չի սկսիր: Պանիկայ կը կայանայ հիստամոց և մարմնոյ հեղուկներուն տարբալուծման մէջ, որուն տարրները իրարմէ կը բաժնուին, անգործարանաւոր վիճակի դառնալու համար:

Տեղորայիս կեանքի. — Մարդկային կեանքի միջին տեղութիւնը միշտ աւելնալու վրայ է: Հոռովմէական կայսրութեան ժամանակ 30 տարի էր: Ներկայ տեղութիւնը 38 էն 40 տարի է: Կեանքի ընդհանուր տեղութիւնը անման ընթացքին համեմատ կը հաշուեն, այսինքն այն ժամանակամիջոցը որ կ'անցնի ծնանելէն մինչև ոսկերաց անառապատ ցցուններուն (épiphyse) և ոսկարառններուն (diaphyse) իրար զօդուելու ատենը: Պիւֆօն 6 կամ 7 անգամ կը բազմապատկէր այս թիւը: Ֆլուրէնս կը պնդէ որ մարդ իր անման լրումին համար դրած ժամանակին հինգ անգամ աւելին կ'ապրի: Ըստ այսմ մարդս պէտք էր հարիւր տարի ապրիլ, քանի որ իր անուամբ շուրջ քսան տարեկան կը վերջանայ, կը մաղթմէ ձեզի որ Ֆլուրէնսի իրաւունք տաք:

ՏՕԲԹ. ԷՌԺԷՆ ՎԵՆՍԱՆ, Անդամագիտութիւն և քննախոսութիւն:

Թարգմ. Մանուկ Խանգէկեան.

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ԳՐՔԵՐ

Ընդհանուր Տեղեկագիր Հայ կարմիր խաչի կեդրոնական վարչութեան. — 1916 Օգոստ. — 1917 ցգերջ Մարտ — Փահլիւն. Տպարան, Սոկրատ և Ընկերութիւն, 1917:

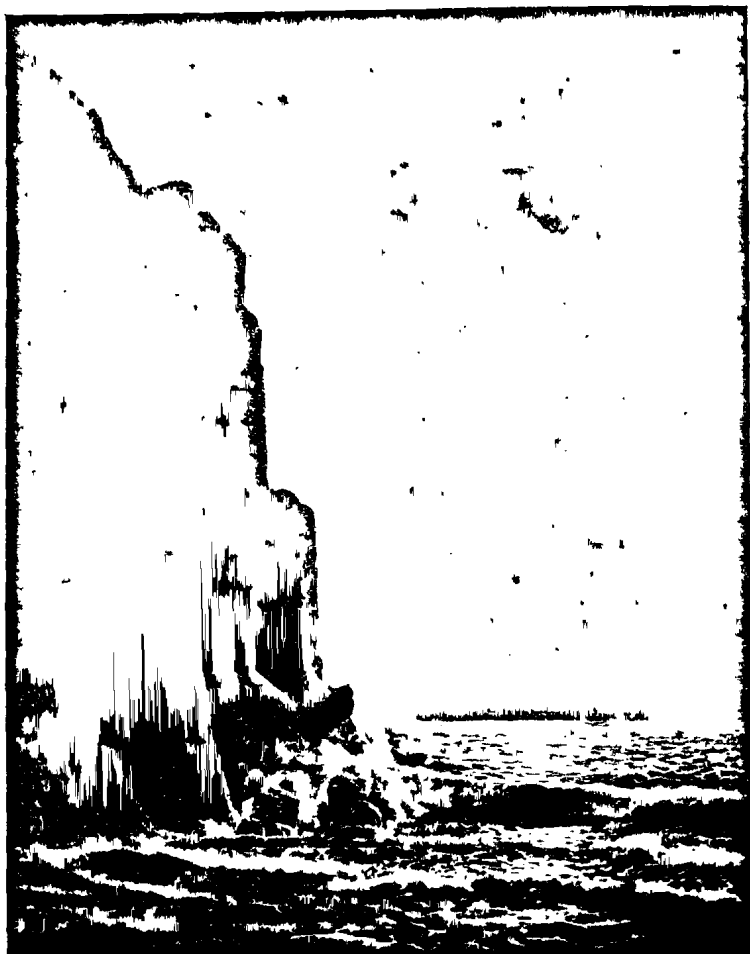
Մարդ հպարտութիւն կը գգայ, երբ իր Ազգային կազմակերպութեան ուղղութիւնը միշտ զուգընթաց և մրցակից կը տեսնէ ուրիշ տէրութեանց հետ: Պոլիէի կազմակերպութեան նպատակը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ հասնիլ հոն եթէ ոչ անձամբ՝ գէթ նըպատով՝ ուր արիւն կայ, ուր տառապանք, աղքատութիւն, սով, և ուր հողաւաճք մը կը ներհէ: Տեղեկագիրն նպատակն է ակնկերընել իր բարի և անկեղծ ընթացքը բովանդակ հայրութեան: Այս պատճառաւ նշանակուած են մէջը նուիրատուութիւնները, նպատակները եայլն եայլն ու էլլաւուտքը: Կը գովենք իրենց ազգասէր ընթացքը և կը յանձնարարենք ազգայիններուն չմերժելու բնեց նուէրները՝ նկատի ունենալով միշտ որ իրենց տուածովը տառապեալ հոգիներ են որ կը փրկուին:

Les volontaires Arméniens sous les drapeaux Français. — Aram Turabian. Marseille 1917. fr. 5

Այս Հատորին մէջ հեղինակը անմահացուցած է գանձը՝ որ կը կուրին Պաղլիոյ դրօշին տակ: Կամաւորներու լուսանկարը՝ զրուած է մէջը, նշանակուած միանգամայն իրենց պատերազմի երթալու սրբազան պատճառը, թէ Բնչպէս, ո՞ր վիրաւորուած են և հո՞սկ ի՞նչպէս վարձատրուած պատուանշաններով: Ամենէն վերջը յաւելուած մ'ալ կայ՝ ուր նշանակուած են ֆրանսական նշանաւոր թերթերու և մեծ նախարարներու և գրիչներու՝ ի նպատակ Հայոց տարագրեալներուն խօսած ճառերէն կտորներ, սկսեալ Painslevé-էն մինչև Anatole France.

Ստանալու համար գրիւն Mr. Aram Turabian 8, Cours Belsunce, MARSEILLE

Ընդունեցաւ շնորհակալութեամբ վանքիս Գրադարանը Տիար Ա. Նորեանէն իր «Գրուագներ» Զ. Բ. Դանիակցութեան գործունէութիւնիցը, 1917 «Հայրենիք» տպարան. — Բնատուն: Մեծածախ հատոր մը 500 էջերէ բաղկացած՝ որուն նպատակն է անցելուն մէջ Հայ յեղափոխական մտքերը, դէպքերը, դանակցութիւնները, հայրենասէր անձնաւորութիւնները, և անոնց ա-

Վ. ԾԱՌՈՒԵԱՆ, 1903

ԼՈՅՍ ԼՈՒՍՆԱԿԻ

ՀՈՒԿՑ

բարեկերպ պարզել ինչ որ անցելոյն մէջ գործեցին: Պատկերազարդ Հատոր մ'է՝ ներկայացնելով ամէն խումբի նկարը և անկէ զատ մեծ զիւցազներունը տառնձին՝ ինչպէս Սերորի, Վազգէնի և այլն: Գամանակին շատ հետաքրքրական պիտի ըլլայ քաղաքական պատմութեան: Մարդ սակայն տոյն գիրքը կարգացած միջոց կը զգայ որ մեր մէջն ալ թաքուն ոյժ մը կայ ամէն բանի: Ոյժ մը որ մտածել կու տայ, թէ երբ իր օրինաւոր ձևը պիտի առնէ:

«Հայ Ազգային Պատուիրակութեան» կողմանէ ընդունեցանք փոխադարձ չեմք՝ շնորհակալութեամբ *Le traitement des Arméniens dans l'Empire Ottomane* (1915-1916) Laval. - Հեղինակած է Հայասէր՝ Vicomte Bryce: Այս Հատորը քրտներէն թարգմանութիւնն է՝ վերջերս լոյս տեսած Բրիտանական կառավարութեան «Ազգայութիւն» Պարունակութիւնը արգէն ամենուս փանօթ խնդիրն է. գրքին նպատակը, ներկայացնել Եւրոպային, Հայուն արդունքը իր բովանդակ դառնութեամբը՝ առանց այլ և այլի: Եւ ինչպէս Գերմանացի բարեխիտ վկայ մը կ'ըսէ մէջը «Պատմութիւն մը աւրիւմտ գրուած»։ Հատորը կը բովանդակէ զեմքեր՝ որ կը յուզեն ու կը յուզեն: Կարելի չէ զայն առանց հեծկտանքի կարգաւ: Թող այսպէս այդ մարտիրոսութիւնը անմահացայ...:

— Deux ans de guerre à Constantinople կարևոր ու հետաքրքրական գիրքն ընդունեցանք «Հայ ազգային Պատուիրակութեան»։ Կարող էք հետեւել և Dr. Harry Stuermer գերմանացին, որ ներկայ պատերազմի ժամանակ կ'Պոլսի կը գտնուէր: Այս գրքին մէջ կը նկարագրէ Գերմանացիներու և Երիտասարդ - Թուրքերու քաղաքականութիւնը և բարոյականը՝ եպրեմի զատելով զանոնք: Կարևոր յուշարձան մ'է՝ բովանդակելով իր ականատես և ականջալուրդ գէպերը, որ կատարուէր եւ Հայոց դէմ: Ամէն Հայ թող ունենայ այս գիրքը. գինն է ֆր. 3,50. Librairie Payot et Cie. Bld. St. Germain, 106. PARIS.

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Պ. Արշակ Սաֆրաստեանէ հետեւեալ անդիւիտէն գրքերը. Armenian Atrocities. The murder of a Nation. Գրած է Arnold J. Toynbee և կը բովանդակէ նաև Լորտ Պրայսի մէկ ատենախօսութիւնը լորտերու ժողովին մէջ 120 էջերէ բաղկացեալ գիրքը՝ 8 քրէ-

իակարգութեանց բաժնուած է. վերջին գլխուն մէջ կը պարզէ վաւերաթղթերով թէ ինչպիսի ծանր պատասխանատուութիւն կը ծանրանայ Գերմանիոյ վրայ՝ նկատմամբ Հայկական աննախընթաց արածին: Քինն է 1 տ. զիմի՝ Hodder & Stoughton, LONDON կամ NEW YORK.

The Blackest Page of Modern History յորում 1915ի Հայաստանի մէջ գործուածներուն Եղեղուրիւնը և Պատասխանատուութիւնը կը պարզէ կուռ իմաստներով և փաստերով: Հեղինակը՝ Herbert Adams (Gibbons, առջեւ) փիլիսոփայութեան, որ ի մէջ այլոց նաև Հրատարակած է «Սոմա նեան կայսրութեան հիմնադրութիւնը» իւր այս գրքին մէջ կ'ապացուցանէ թէ Հայերը 1914-15ին ոչ միայն Օսմ. Պետութեան դէմ ապստամբողական ցոյցեր բնաւ չեն ըրած, այլ ընդ հակառակն ներթափանց նպաստներէ զատ՝ ամէն տեղ առանց ընդգիծութեան զինուորագրուած են: Տեւոնեական ապագայ շահագիտութիւնները և Փոքր Ասիոյ մէջ մտացի Հայ տարրին ներկայութիւնը՝ արգելք նկատուելով գերմանական ոտնձգութեանը՝ տեղի առնեցած է Ազգի Պատմութեան ամենասեւ էջին բովանդակութիւնը: 70 էջերէ ձևացած է գիրքը տպուած F. P. Putnam's Sons - NEW YORK և LONDON - 1916.

Armenia and the Armenians. 23 մեծագիր էջերու մէջ՝ Հայ ազգին մեծ բարեբարութիւնն օր. Էմիլի Ռոպինսըն՝ ի լոյս ընծայեր է իր մէկ բանաստեղծութիւնը որ նախ ի Լոնտոն խօսած է և այժմ ի Մանչեսթր և Լիվերքուլ պիտի լսենք իւր համոզիչ ձայնը: Գրքոյն իւր համառատութեան մէջ կը խտացնէ մեր բնաշխարհի աշխարհագրական վիճակը, մեր ցեղին կողմն ու տոկոսնութիւնը՝ որ Ասիական ազգերուն անընդհատ Հրատարակութեանց մահափիւռ կործանումներէ վերապրելով, միշտ շնանց կանգնել, ծաղկեցնել Հայրենիքը և տոհմային մշակոյթը ծառայել ամէն կողմ: Անկարկելով Սիւրթաբեանց քրական գործունէութիւնը, ի մէջ այլոց կ'ըսէ. «Կը Հրատարակուի Հոն (ի Վենետիկ) ամսօրեայ թերթ մը. (Բազմազգեայ), 1843ին հիմնուած, որ ամենաշուրջ ճաշակով պատկերազարդուած է Ս. Ղազարոս տպագրութիւնները վար չեն մնար Խարիզի ամենագեղեցիկ տպագրութիւններէն... Բազմալեզու այս Ազգիկ թիւը կը պարունակէ նոյն իսկ մեր քաներուն վրայ պատկերազարդ յօդուած մը»:

Հեղինակուհին Miss Emily J. Robinson գիտել կու տայ թէ Հայկական կարմիր խաչի և փախստականաց նպաստի Համար ամէն բաժանորդագրութիւն և նուրբ պէտք է ուղղել 35A, Elsham Road, Kensington, LONDON, W. Կը յիշեցնենք որ բարերարուհին Ալեքսանդրապօլի մէջ Հայ փախստականներու որբանոցը պահպանելու Համար ամէն ձեռնտուութեան պէտք ունի:

Armenia and the War.—Ասուգիւ ազգասէր և մեր ցեղին բարերար A. P. Hachobian գրած և հրատարակած է 200 էջերու մէջ այս պատկանելի գիրքը որ վայելչապէս աւ լաթակազմ լինելով՝ կ'արժէ 2 շէլին և 6 րէնս. գրմով Hodder and Stoughton, LONDON.

Մենք այս գիրքը գնահատելու Համար պէտք էինք էլեր ինքնել և սակայն Հարկը կը բռնադատէ մեզ գոհնալ՝ ըսելով որ գերկումս Պրաչս 1917ի մայիսին գետեցած է գրքին սկիզբը ընտիր յառաջաբան մը. գիրքը ԺԱ. Գլուխներու բաժնուած է, ամէն մէկ գլուխ մեր ազգին կենսական Հարցերուն խնդիրները կը շօշալիք. Անգլիական և Ամերիկեան մամուլը գնահատականներ հրատարակած են. Փէնդպրիթի և Խորքի Արքեպիսկոպոսները, Տօթթ. Ճ. Վալֆֆօրտ և ուրիշ շատ մը աշխարհականներ և կղերականներ փառաւոր գովեստներով դրուատած են Հեղինակը. Ազգասիրական առաքինութիւն գործած կ'ըլլան այն Հայերը որոնք գնելով սոյն հրատարակութիւնէն օրինակներ Անգլիասոս ազգեցիկ անձերու մէջ տարածել կ'աշխատին:

« Ինքնուսուցիչ Ռուսերէն Լեզուի » Հեղինակ Ա. Մելիք. տպ. 1916. հրատարակութիւն « Ասպարէզ » Թրէզնո, Կալիֆօրնիա. մաքուր տպագրութիւն, լաթակազմ. կ'արժէ 2 տոլար:

Քիչ Հեղինակներ ունեցած ենք՝ որոնք այդքան խնամքով, ճոխ և կատարեալ դասադիրք մը պատրաստելու յատկութիւնը ունեցած ըլլան՝ օգտուելով ոռու և եւրոպական շարք մը հրատարակութիւններէ. անտարակոյս ինքնին ռուսերէն սորվիլ ու գործեր պիտի կարենան ռուս Հնդուներու, քրդականական Հիմունքներու, խօսակցութիւններու, զրուցատրութեանց, ընթերցանութեանց և ուրիշ կարեւոր գիտելեաց Հմտանալ, միշտ ռուսերէն գրուածքի գիմաց՝ ու նենայտով Հայերէն գրելով Հնչումը և նշանակութիւնը:

Մենք կը շնորհաւորենք « Ասպարէզ » ի

հրատարակական ընկերութիւնը՝ իւր այս ամենամաքուր և օգտակար հրատարակութեան համար:

« Առաւելի Առողջապահութիւն » գրքեր. Գ. Թորոսեան. տպագրութիւն « Հայրենիք » ի, 7, Bennet Street, BOSTON.

Միշտ Հեղինակներու պատիւի գէպքեր և կոտորածները՝ կը հզնին մեր ցեղը նուազեցնել թուով, արտասահմանի Հայ երիտասարդութիւն մը կը տանջուի զանազան հիւանդութիւններէ, որոնք կոտորածի մը չափ կործանարար են մեր ազգին: Իւ ահա այդ ահաւոր սպառնացող աղէտին դէմ կը կանգնին պաշտպան ախոյեանները, որոնք թերթերու մէջ, գրքերու միջոցաւ կը լսանա կանգնել այդ անկումը. Պր. Թորոսեանի այս գիրքը՝ այն գորաւոր թուրքերէն և պատնէշներէն մին է՝ որ կը ձգտի մաքաւարու փորկի այդ վարակիչ հիւանդութիւններու հիւրանէն Հայ երիտասարդութիւնը, Յանձնարարելի է ամենուն ունենալ այս կարեւոր և օգտաշատ գիրքը: Կը շնորհաւորենք Պր. Թորոսեանի այս ազգօգուտ ձեռնարկը, որուն արդիւնքով յուսանք թէ՝ Հայոցս մէջ պիտի վերածնի Հայրենական նահապետական կենսանքը:

Մ. Կ. Փափագեան է՝ Թրէզնո՝ ընդունեցանք ԲՆՄ թերթիկը, զոր պարբերաբար կը հրատարակէ՝ իբր հաղորդակցութեան միջոց իր Եփեղեցիին շրջանակին մէջ, որուն հոգևոր հովիւն է Ճոխ րովանդատութեամբ, ընտիր տպագրութեամբ և բողոքացեալ 270 էջերէ Քարոզներ գիրքը ևս ստացանք. տպակա ի Նիւ Եօրք 1915ին:

Խաւերէն Vita e Pensiero թերթը, իր 20 լիւպտ. 1917 թուին մէջ՝ հրատարակած է Փ. Մետայի ուղղութեամբ նամակը՝ Պոզոս Դուպար փայալան: Աւերորդ է ըսել թէ այդ նամակը մեծ կարեւորութիւն ունի՝ հմտապալ՝ վերածնութեան պատմութեան Համար:

— Պր. Մ. Խանպէկեան մեզ գրկած է Nuora Antologia իտալերէն ամսաթերթի Հոկտեմբերի թիւը, ուր վերլուծեալ Փիլիսոփայոս Մետա նախարարը՝ ընտիր ու խնամով ուսումնասիրուած յօդուած մը նուիրեր է մեր Ազգին մասին: Հոն կը խօսի՝ վերջի ժամանակներու մէջ Հանդիպած տխուր և աննկարագրելի եղելութեանց վրայ. և յաղթանակի ժպտուն յոյսով մը կը վերջացնէ իր երկար ու գեղեցիկ գրութիւնը:

Ընդունած ենք կարգ մը գրքեր, որոնց մասին զաւանդած պիտի խօսինք, որովհետեւ տեղւոյն անձկութիւնը չի ներքի: